

АННА КИМ

“ЗАСТЫЛЫ ЧАС”

Translation: Ірына Герасімовіч

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010
www.halma-network.eu
mail@halma-network.eu

(стр. 18 – 29)

Якая адзежа была на Вашай жонцы, калі яе забралі? Спадніца ці штаны? Яна была босая ці абутая? Калі так, які на ёй быў абутак?

Ты гартаеш свой нататнік.

На ёй была доўгая, чорная баваўняная спадніца, калготкі, боты і белая блузка.

Яна была ў споднім?

Ты ківаеш.

Што дакладна было на ёй? Станік і сарочка? Трусы?

Ты хістаеш галавой, гэтага ты не занатаваў. Пры тваім адказе ў мяне з'яўляецца падазрэнне, што ты кажаш хоць што, толькі каб запоўніць фармуляр.

Белая баваўняная майка і белыя трусы.

Якога колеру былі боты і калготкі? З якога матэрыялу былі боты?

Боты з карычневай скуры, калготкі –

паціскаеш плячыма, не ведаеш; і чым менш ты ведаеш, тым менш верагодным здаецца табе, што калі-небудзь ты зноў убачыш Фары, тым больш вінаватым ты адчуваеш сябе; як быццам гэта ў тваіх сілах, кожным паспяховым адказам на пытанне на крок вывесці яе з уяўнай няволі.

Якой маркі была адзежа? Вы можаце ўзгадаць, дзе Ваша жонка любіла купляць адзежу, у якой краме?

Бездапаможны позірк.

Ці было пад блузкай штосьці яшчэ, акрамя бялізны?

Не.

Як выглядала блузка? З доўгімі, з кароткімі рукавамі альбо з буфамі? З якім-небудзь асаблівым узорам? З фальбонамі ці прыталеная?

Ты ўздыхаеш, прабягаеш вычыма па здымках у альбоме. Ніводнай белай блузкі.

Я не ведаю, не магу прыпомніць, можа, у палоску, так, мне здаецца, блузка была ў палоску.

Якога колеру былі палосы? Якія яны былі, вузкія, шырокія, можа, з узорам?i
Вечар зацямяе думкі, ты ведаеш гэты след, так паводзіць сябе небяспечная дарога. І вось яны зноў тут, твае ўздыхі, што яны такое, першы крок на шляху да слёз? Ты ж уздыхаеш раз за разам, пачынаючы плакаць; а часам здаецца, што ўздыхі замяняюць слёзы, на пэўны час, пакуль слёзы не зрабяцца незаменнымі.

Якога росту Вашая жонка?

Яна была невысокай, далікатнай –

ты тлумачыш, рысуеш яе галаву ў паветры, раптам замаўкаеш. Уздыхаеш, здаўлена, нячутна амаль, але ўздыхаеш. Паказваеш, што больш няма трапных слоў, і ў той жа час шукаеш, абмацоўваеш паветра ў пошуку правільных сказаў. Паўза павісае, яна – пустое месца. Пакуль не прыйдуць неабходныя словы, гэтае месца мусіць заставацца вольным.

Яна невысокага росту, на галаву ніжэйшая за мяне.

Прыкладна метар шэсцьдзесят.

Так.

А, можа, уздых – усяго толькі гук, што катапультаецца знутры вонкі і бумерангам звонку ўнутр? Асаблівы незаменны цялесны выраз, безадказны ў сэнсе без адказу, ды й якім можа быць правільны адказ на ўздых? З вагою таго, хто ўздыхае, ніводнае слова не зраўняецца, любое суцяшэнне страчвае сваю сілу, худнее, у той самы момант, калі прамаўляеш яго; раптам словы робяцца бязважкімі, бы прырытка, баязліва губляюцца ў размове, якая і не размова ўвогуле: немагчыма таму, хто ўздыхае, адказваць уздыхамі, каб гэта было не кпінай, не крыўляннем, але спачувальным, пераканаўчым уздыханнем, змястоўным, са значэннем, што жыве ўжо пад сэрцам, але якому яшчэ доўгія месяцы чакаць нараджэння.

Якога колеру яе валасы?

Цёмна карычневыя, амаль чорныя, дробныя, густыя завіткі.

Доўгія ці кароткія?

Па плечы, калі мокрыя, дык даўжэйшыя.

А можа ўздыхі – алегорыя жалобы, алегорыя плачу як дзеяння, якая гэтак жа суадносіцца з праўдзівым плачам, як уяўленне з рэчаіснасцю; уздыхі па сутнасці ні да чаго не прыводзяць, але, будучы сімвалам, параджаюць пэўны эрзац: вобраз, выяву, сімвал унутранага стану, алегорыю слёз.

Ці ёсць у яе сівыя валасы?

Не.

Яна іх фарбуе?

Не.

Ці ў табе жывуць два языкі, язык мінуўшчыны і язык цяперашняга, і жывяцца яны з дзвюх крыніц памяці, з дзвюх тояснасцяў. Раздвоенасць артыкулюецца праз ламаную мову, праз гібрыдныя сказы: праз уздыхі. Атрымоўваецца тарабаршчына з намаганняў захаваць сувязь с той страчанай мовай, пастаянна робячы вылазкі ў дзень сённяшні. Нічога ён не дае, пераклад; сапраўды, твая гаворка замацавалася на самых ускрайках мовы.

Яна піша левай ці правай рукой? Ці, можа, абедзвюма?

Яна праўша.

Яна носіць акулеры? Калі так, ці не маглі б Вы апісаць аправу?

Не. У яе вельмі добрыя вочы.

Ці не мае яна якога-небудзь шрама на целе, пасля аперацыі альбо траўмы, ці, можа, татуіроўку, радзімы знак, які асабліва кідаецца ў вочы?

У яе шрам на клубе. Скура там цямнейшая, такая круглая, карычневая пляма.

Ці прымае яна рэгулярна якія-небудзь лекі?

Не.

Можа, у яе цукровы дыябет? Ці яна пакутуе на астму?

Не.

Можа, твае ўздыхі паказваюць на тыя адказы, што былі калісьці, але згубіліся? Жылі-былі калісьці, у даўнія-даўнія часы ўтульна ў сваім цацачным гнездзе, у

каталозе, прыгрэўшыся ва ўласнай відавочнасці, адказы, больш за адзін на кожнае пытанне. Цяпер ты думаеш, што магчымы толькі адзін адказ на ўсё, засталіся толькі паўзы паміж сказамі.

Яе калі-небудзь аперыравалі? Ці былі ў яе аперацыі на галаве ці на галаўным мозгу?

Не.

Ці былі ў яе пераломы рук, ног?

Не.

Яна не кульгае?

Не.

Ці мае яна пратэзы, штучныя часткі цела?

Не.

Занадта простае такое тлумачэнне, занадта. Насамрэч, ты развучыўся гаварыць, ты забыўся, як гэта, калі ты разумееш і разумеюць цябе. У тваіх уздыхах увесь час адзін адказ, бо толькі ён адзін і застаўся. Пасля бясконца доўгіх, перапоўненых думкамі дзён і начэй там, дзе было разуменне, раскінулася пустэча, што сягае да самай тваёй мяжы.

Яна паліць ці не?

Не, не паліць.

Ці не была яна на момант забрання цяжарнай?

Невялічкая паўза.

Не.

Ці не мае яна пломбаў, зубных пломбаў?

Ты ківаеш, я паказваю табе схематычную выяву сківіцаў і прашу пазначыць запламбіраваныя зубы, ты не хацеў бы нічога пазначаць, ты можаш памыліцца.

Ці вырвалі ёй зубы?

Зуб мудрасці, справа зверху.

Ці мае яна залатыя альбо срэбныя зубы, зламаныя зубы, каронкі, пачарнелыя зубы?

Ты хістаеш галавой.

Ці ёсць шчыліна паміж двума верхнімі пярэднімі зубамі? Ці ёсць шчыліна паміж ніжнімі пярэднімі зубамі?

Зноў адмоўна хістаеш галавой.

У рэшце рэшт, калі прааналізаваць прыроду ўздыхаў, то гэта могуць быць моманты, калі дыханне адпачывае перад наступным сказам, перад наступным словам, перадышка на шляху да сэнсу падчас бязмоўнай вандроўкі, калі любы адказ жэстам ці словам – бессэнсоўны; калі гэта так, то твае ўздыхі – толькі голасам выражаны боль, які існуе па-за целам, час ад часу пракрадваецца ў твае вочы, у твой нос, твае рукі і плечы і тузгае цябе так, што калі-небудзь ты, раптам безабаронны, выбухнеш ва ўласным целе.

Можа, ў яе няправільны прыкус?

Не.

Неадусаўлёныя рэчы, так званая маёмасць, хоць і без гаспадара, без прытулку, звязваюць таго, хто шукае, з тым, каго ён шукае, з'яўляюцца пацверджаннем следу, які здаецца непасрэдна прысутным, бо яго не размесціш у нейкай адлегласці часу, позірк занадта цьмяны, каб убачыць тое, што не на паверхні. У той жа час яны ствараюць ілюзію, што пустэчы няма, мёртvasць нібы знікае, як быццам немагчыма належыць памерламу ў дзікай прыродзе, там можна толькі згубіцца.

Ці мела Ваша жонка пры сабе сумку? Рукзак? Рыдыкюль?

Не.

Хустку на шыі ці насоўку?

Знаходкі – гэта не толькі сляды, але і пасланні, доказы існавання таго, хто знік, доказы, якіх ты неадкладна патрабуеш; перад табой непазбежна паўстане

пытанне, а ці існавала яна, Фары, увогуле. Сумневы, куслівыя, жвакаюць твае ўспаміны, патрабуюць чагосьці, што можна ўбачыць, адной веры недастаткова.

Ці мела яна пры сабе шарыкавую ручку? Пяро ці аловак? Можа, запісную кніжку?

Не, нічога такога.

Ключ ад хаты, ад машыны, ад ровара ці ад офіса?

Не.

Можа яна захапіла які-небудзь дакумент? Пасведчанне асобы ці страхоўку?

Не.

Мінулае, адным ударам адсунутае, помсціць, знікаючы з галавы. Не ў апошнюю чаргу ты прывязваешся да яе рэчаў, любіш успамінаць пра іх менавіта таму, што яны на некаторы час робяць прыход забыцця больш складаным.

Ці мела Ваша жонка пры сабе ўпрыгожанні альбо іншыя каштоўнасці?

На шыі быў залаты ланцужок без кулона, пераплецены, залаты заручальны пярсцёнак, вузенькі, сціплы, і залатыя завушніцы.

Гадзіннік?

Не.

Ты усміхаешся, смяешся, цябе смяшыць уяўленне, што яна магла б насіць гадзіннік. Я прашу цябе намаляваць ланцужок, пярсцёнак і завушніцы. Табе спатрэбіліся тры аркушы, ты памыляешся, зноў і зноў, аловак нягегла ляжыць у руцэ; а я ўзгадваю размову з дзвюма баснійскімі сёстрамі, адна бландзінка, другая брунетка, шукаюць бацьку. Ён, слесар, пяцьдзсят два гады, працаваў на фірму, што вырабляла пральны парашок і хімікаліі, ён заўсёды меў пры сабе насоўку і расчоску ў кішэні пінжака і напачатку 70-х гадоў зламаў клуб, траўма, якая паддаецца ідэнтыфікацыі. Малючы спражку ягонага рэменя, яны казалі, нібы мімаходзь, што, як ўцякалі, дык бачылі цэбар з крывавай вадой, з адарванымі пальцам. Іх малюнак выйшаў маленечкім, ляпіўся ў самым верхнім куточку аркуша, пад загнутым краем, нібы хочучы выпаўзці з-пад лініі агню.

Ці бачылі Вы сваю жонку падчас знікнення? Хто і калі бачыў яе ў апошні раз?

Кантрольнае пытанне, глядзі другую главу, дадзеныя мусяць супадаць.

Я ўжо адказваў на гэтае пытанне.

І ўсё адно ты шукаеш у нататніку дату і час. Называеш, яны супадаюць з тымі, што ты ўжо падаў, я перапрашаю, кажу, што памылілася, ты ўсміхаешся.

Нічога страшнага, у мяне ўсё запісана.

Я апускаю ручку, тым часам падкраўся захад сонца, усход лямпаў; ты запальваеш цыгарэту.

Я ўсюды шукаў яе.

Наступным ранкам ты паехаў у суседняе мястэчка і пытаўся ў косаўскіх вызваленцаў, ці не яны яе забралі. Яны цябе справадзілі, не ведаюць, маўляў, нічога, нічога не ведаюць. Ты патрабаваў камандзіра групоўкі, але табе не дазволілі з ім пагаварыць, сказалі, ні пра які налёт нічога не ведаюць, зусім нічога не ведаюць. У каго яшчэ ты мог запытацца?

У лістападзе і ў снежні 1999 года я званіў ва Ураўленне вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў, у косаўскі Чырвоны крыж і ў KFOR. Яны сказалі, каб я больш не званіў, самі пазвоняць, калі штосьці будзе вядома. Але далі мне іншы нумар.

Туды, у Чырвоны Крыж у Прышціне, ты звяртаўся ў мінулым годзе, табе далі пяцізначны код, ты мяркуеш, гэта можа быць нумар вязьня.

Прывіды астрогаў круцяцца ў тваёй галаве, распаўзаюцца па падзямельных скляпах, па кухнях, майстэрнях, па закінутых дварах; я іх занатоўваю. Ты шукаў імя Фары і ў Інтэрнэце, знайшоў нешта на старонцы шлюбнага агенцтва, matrimonial.com, ты даеш мне раздрукоўкі, я падшываю іх да фармуляра, ківаю табе, прыхільна, падбадзёрваючы; потым мы перапісваем тваіх сваякоў, па бацьку і па маці, кожнаму прыпісваецца нумар, бабуля па маці атрымоўвае нумар 202, дзед па бацьку 114, цётка па маці 204, ты кажаш, яна здала кроў для аналізу ДНК, так знайшлі твайго суседа Алі, у брацкай магіле –

я нумарую ўсе формы роднасных сувязяў, дадаю адрасы і тэлефоны, так мы пазбаўляем фармуляр апошняй рэшты індывідуальнасці.

Ты кажаш, што шукаў бы Фары даўжэй, але мусіў спыніцца, бо вайна, твая маці настаяла на тым, каб вы падаліся на ўцёкі.

Праз мёртвыя горы, лысыя вяршыні, горныя цясніны. Здаецца, ніхто тут не жыве, але горныя хаткі проста добра схаваныя, звычка ў іх такая: маскіравацца, прыпадаць да зямлі, знікаць, дахі бы снегам засыпаныя галлём ды лісцем. Вы мінаеце цясніны і вадаспады, унізе ўецца рэчка, буйная зелень па берагах і рэклама зубной пасты пасля шылды “СТОП”. Нарэшце вы трапляеце на мытню, зігзаг чорных дошак, побач уезд для пагранічнай паліцыі, сметніца і крэсла звонку, на сцяне будкі лямпачка, вялізарная соска, прысмакталася да казырка, ля варот па-турэцку сядзяць каменныя львы побач з кіёскам, у якім ні газет, ні жвачкі, ні цыгарэт, стаіць аўдавелы, пераход – шэрая сталёная канструкцыя са шлагбаумами, на тры паласы. Вы едзеце з хуткасцю хады, ззаду залатое калоссе; дрот на зямлі пазначае след, губляецца ў спіралях, агароджа таксама з калючага дроту, месцамі на ім цэлафанавыя мяшкі, заднік – аранжава-чырвоны кран, фабрыка, шэры квадрат, сталёныя палаткі на даху. На лініі электраперадач шчупальцы вісяць, макавыя кветкі карункамі зіхцяць.

У вас пяць хвілін, каб пакінуць дом, абед застаецца некранутым, у машыне не хапае паліва, калонкі на запраўцы ля шпіталю заблакаваныя, для албанцаў няма бензіну па нармальным кошце, толькі па падвоеным, вы вырашаеце ехаць не маленькімі, заблытанымі вулачкамі, а галоўнай дарогай, адзін сябра ўзяўся вас правесці, Зоран, серб, ён ведае, як ехаць, каб не натрапіць на праверку; вы едзеце дарогай праз Фуша Косава да мяжы, вам удаецца мінуць дарожную блакаду, падняўшы тры пальцы.

Радыевежа, ты думаеш, як вартаўнічая, цыклопава вакно, некалькі парковак, тэлефонная будка, таксі, шылды жоўтыя блішчаць, маленькія шклянныя будкі, сталы і ступы на блакітнай тэрасе перад блакітнай рамай вакна, у два ровары шырынёй, у тры даўжынёй, заціснуты паміж двума закінутымі закусачнымі; на абклееных газетамі дзвярах рэклама жвачкі, краты, ты кажаш, памежныя зоны

больш кансерватыўныя, звычайна тут амаль ніколі не спаткаеш жанчыну на вуліцы –

Вагоны забітыя, чатыры дадатковыя цягнікі, на дваццаць адзін вагон кожны дзень ідуць на Скоп'е. Тыя, што не змаглі трапіць у цягнік, пералазяць праз агароджы, і іх адстрэльваюць, аднаго за другім.

Ты ўзгадваеш, што два гады таму цябе шантажыравалі, дзве тысячы еўра за размову па тэлефоне, дзесяць хвілін, з кім, запытаўся ты, з Вашым сынам, сказалі яны, тут ты засмяўся, амаль радасна. Мая жонка не зрабіла нічога такога, кажаш, віны на ёй няма, ёй няма чаго баяцца, чакаеш маёй рэакцыі, я ківаю, і ты нясмела пытаешся, ці доўга я працую ў пошукавай службе. Два гады, адказваю, адзін з іх у Косава валанцёркай. Ты дзівішся, Вы былі ў Косава, у Прышціне, пытаешся? Так, ківаю. Вы ведаеце Прышціну, пытаешся. Так, адказваю. Вы шукалі ў Косава тых, хто знік? Так, паўтараю, валанцёркай. Гэта добра, кажаш ты, гэта добра, і паціскаеш мне руку.

Дзякуй Вам за дапамогу.

Ты падымаешся, павольна ідзеш да дзвярэй, але потым абарочваешся, занепакоены, а ці не прызнаў ты, падаўшы гэтую заяўку, сваю жонку памерлай? Не, кажу я, хачу цябе супакоіць, але ты перапыняеш мяне пытаннем, калі можна чакаць навіны? Я кажу, гэта складана прадказаць, але мы будзем старацца, мы паспяшаемся; ты ўсміхаешся, кажаш, зразумела. І вось я больш не баюся, што твой голас раструшчыцца ад аднаго дотыку да паветра.

Развітваючыся, ты пытаешся, нясмела, калі я зноў магу Вас убачыць?

This sample translation was prepared on occasion of the **HALMA grant** of the author **Anna Kim** and her stay at the Logvinov Publishing House in November/December 2009.

The HALMA grant for Anna Kim was made possible by funding of the Austrian Federal Ministry for Education, the Arts and Culture.

The original was translated by **Ірина Герасімовіч**.

HALMA The European Network of Literary Centres e.V. 2010
www.halma-network.eu
mail@halma-network.eu